

ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Sena Nur ÇELİK*
Mehmet ŞAHİN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersini nasıl algıladıklarına ilişkin görüş ve düşüncelerini metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş olup müzik dersine yönelik algıların metaforlar aracılığıyla tanımlanmasını amaçlayan bir çalışmadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin metafor üretmelerini sağlamak amacıyla “Müzik dersi ... gibidir” ifadesine yer verilmiş; öğrencilerin oluşturdukları metaforların gerekçelerini açıklamaları için ise “Çünkü ...” ifadesi kullanılmıştır. Çalışmaya 160 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda 63 farklı metafor üretilmiş ve bu metaforlar 8 kategori altında toplanmıştır. Metaforların 60’ının olumlu, 3’ünün ise olumsuz algı kapsamında değerlendirildiği saptanmıştır. Üç ve üzeri frekansa sahip 14 farklı metafor belirlenmiştir. Bu metaforlar sırasıyla duygu, eğlence, hayat, huzur, sanat, mutluluk, ruh, his, ruhun gıdası, aşk, dost, tutku, yaşam ve terapi şeklindedir. En sık tekrar edilen metaforlara bakıldığında, öğrencilerin en fazla ürettiği metaforların her biri 13 öğrenci tarafından dile getirilen “duygu”, “eğlence” ve “hayat” metaforları olduğu saptanmıştır. Belirlenen kategoriler; müzik dersinin duygular üzerindeki etkisi, sanatsal algı üzerindeki etkisi, eğlenme üzerindeki etkisi, yaşama ilişkin algı üzerindeki etkisi, öğrenme üzerindeki etkisi, düşünme süreci üzerindeki etkisi ve olumsuz algılar şeklindedir. Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine yönelik metaforik algılarının ağırlıklı olarak olumlu duygular içerdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik dersi, Metafor, Mecaz.

Metaphorical Perceptions Of Anatolian High School Students Regarding The Music Course

Abstract

The aim of this study is to identify Anatolian High School students’ perceptions and views of the music course through metaphors. The research was conducted using a qualitative research method and seeks to describe perceptions of the music course by means of metaphors. In order to encourage students to produce metaphors, the prompt “The music course is like ...” was used, and to elicit the reasons for their metaphors, the prompt “Because ...” was included. A total of 160 students participated in the study. As a result of the research, 63 different metaphors were produced and categorized under eight themes. It was determined that 60 of these metaphors reflected positive perceptions, while three reflected negative perceptions. Fourteen different metaphors with a frequency of three or more were identified. These metaphors were, respectively: emotion, entertainment, life, peace, art, happiness, soul, feeling, nourishment of the soul, love, friend, passion, living, and therapy. An examination of the most frequently repeated metaphors revealed that the most commonly produced metaphors were “emotion,” “entertainment,” and “life,” each expressed by 13 students. The identified categories included the effects of the music course on emotions, artistic perception, entertainment, perceptions of life, learning, thinking processes, and negative perceptions. Overall, the findings indicate that Anatolian High School students’ metaphorical perceptions of the music course predominantly reflect positive feelings.

Keywords: Music Course, Metaphor, Figurative Expression.

* Hakkari Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (EPÖ) Yüksek Lisans Öğrencisi. e-posta: sncelik@gmail.com
ORCID: 0009-0005-3808-6334

* Prof. Dr. Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. e-posta: mehmetshahin@hakkari.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0416-7399

GİRİŞ

Dil, insanın kendini ifade etmesinin temel aracıdır. Bu ifadeleri somutlaştırarak kelimelerle aktarmak için metaforlar kullanılmaktadır. Yıldırım Bilgen (2022), insan olmanın başat göstergesinin dil yetisine sahip olmak olduğunu vurgulamaktadır. Üstün ve Umuzdaş'a (2023) göre, insanlar kelimelerin yetersiz kaldığı durumlarda anlamı aktarmak için metaforlara başvururlar. Türk Dil Kurumu'na (TDK,2025) göre metafor, mecaz anlamına gelmektedir. Balcı (2020) ise metaforun, mecazlar aracılığıyla veri toplama yöntemi olarak kullanıldığını ifade etmektedir.

Metafor, bir şeyi veya bir fikri, ona benzer niteliklere sahip başka bir şey ile genellikle “gibi” veya “benzer” sözcüklerini kullanmadan tanımlamak; anlatıma üslup güzelliği ve kavrayış kolaylığı katmak anlamına gelmektedir (Akyüzlüer, 2021). Acay Sözbir ve Çamlıbel Çakmak (2016), metaforların somut örnekler aracılığıyla soyut kavramları anlattığını, mecaz, kastetme ve benzetmelerle açıkladığını göstermektedir. Çetinkaya (2019), mecaz, benzetme, kastetme ve bir kavramı başka bir kavramla açıklama gibi anlamları olan metaforun, bireyin deneyimleri sonucunda olay, olgu ve kavramları nasıl algıladığını açıklamaya yarayan bir yol olduğunu ifade etmektedir. Kahyaoğlu ve Kırıktaş (2016), metaforların kavramların zihinde yapılandırılmasını sağlayarak algılanmasını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bu bağlamda metafor, anlamı daha kolay kavrama ve anlatımı güçlendirme amacıyla kullanılan bir dil sanatıdır.

Eğitimde metafor kullanımı, özellikle karmaşık kavramları anlaşılır hâle getirmek için önemli bir yöntemdir. Güneş ve Fırat (2016) metaforların, eğitim-öğretim sürecinde zor konu ve kavramların daha basit ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmesine katkı sağladığını belirtmektedir. Müzik eğitimi bağlamında ise metaforlar, öğrencilerin ilgilerini, sanatsal duygularını ve düşüncelerini anlamak için etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Müzik eğitimi, duyguların ifade edilmesini ve sınıf ortamında duyu boyutunun ele alınmasını sağlayan bir alan olarak değerlendirilebilir. His ve duyguların açıklanmasında metaforlar önemli bir rol oynar; bu nedenle metafor, müzikte de etkili bir ifade aracı hâline gelmiştir. Akça, Şen ve Kurtaslan (2019), metaforun müzik alanına yönelik araştırmalarda da işlevsel bir kavram olarak öne çıktığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla müzik derslerinde metaforların kullanımı, öğrenciyi anlamada ve öğrenme sürecini desteklemede kritik bir araçtır. Müzik dersi, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda duygularını ifade etmelerini sağlayan bir ders olarak önem taşımaktadır. Yazıcı ve Baran (2023) müzik yoluyla duyguların anlatılması, anlaşılması ve paylaşılmasının mümkün olduğunu ifade etmektedir.

Öğrencilerin dersle ilgili düşüncelerini ve hislerini metaforik ifadelerle ortaya koymaları, öğretmenlerin ders içi uygulamaları planlamasında ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemede yol gösterici olmaktadır. Anadolu liselerinde eğitim genellikle akademik odaklı yürütülse de öğrencilerin duyuşsal ve yaratıcı boyutları sanat derslerinde daha belirgin olabilmektedir. Bu bağlamda, Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının metaforik yöntemle incelenmesi, derse yükledikleri anlamları ortaya koymak ve öğretim sürecine katkı sağlamak açısından önemlidir. Metafor analizi çalışmaları, müzik dersinin niteliğini artırmada ve öğrencilerin sanatsal gelişimini desteklemede etkili bir araç olarak değerlendirilebilir.

Literatürde lise öğrencilerinin metaforik algılarına yönelik çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar, öğrencilerin farklı kavramlara ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla ortaya konulmasına odaklanmış; öğrenci kavramına yönelik (Ertem ve Arı, 2020), biyoloji kavramına yönelik (Yapıcı, 2015), sosyal medya algılarına yönelik (Özet, Aybaş ve Duran, 2024), ödev kavramına yönelik (Ekici ve Akdeniz, 2018), matematik kavramına yönelik (Kazak ve Koca, 2024)

ve felsefe kavramına yönelik (Ünsal, Korkmaz ve Çetin, 2016) çalışmalar yapılmıştır. Ancak Anadolu liselerindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik algılarına dair çalışmalar sınırlıdır. Bu alanda yapılmış çalışmaya örnek olarak Düzgören ve Gereken'in (2017) Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarını metaforik içerik analiziyle ortaya koyduğu araştırması gösterilebilir. Literatürde müzik dersine yönelik metaforik algıları ele alan çalışmaların sınırlı olması, müzik dersinin öğrenciler için ne ifade ettiğini anlamada ve öğretim süreçlerini geliştirmede önemli bir bilgi boşluğu yaratmaktadır. Bu nedenle, Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi hem bir ihtiyaç hem de literatürdeki boşluğu doldurma açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin metaforik algılarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
2. Anadolu lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin geliştirdikleri metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine yönelik algılarını kullandıkları metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlayan olgu bilim deseninde nitel bir araştırmadır. Araştırmada, öğrencilerin müzik dersine ilişkin öznel algılarının, deneyimlerinin ve anlamlandırma biçimlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Baltacı (2019), nitel araştırma yönteminin nicel yaklaşımlardan belirgin bir şekilde ayrılan öznel doğasına dikkat çekerek; bu sürecin, ele alınan sorunsalı tüm değişkenleriyle ve derinlemesine bir perspektifle çözümlemeyi amaçladığını ortaya koymaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2025–2026 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Hakkâri Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören toplam 160 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun 106'sı kız, 54'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma grubuna ait kişisel bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1
Çalışma Grubunun Kişisel Bilgilere Göre Dağılımı

Değişken	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kız	106	66,25
	Erkek	54	33,75
	Toplam	160	100
Sınıf	9	39	24,38
	10	26	16,25
	11	75	46,88
	12	20	12,50
Toplam		160	100

Tablo 1'de çalışma grubunun kişisel bilgilere göre dağılımı sunulmuştur. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin 106'sı (%66,25) kız, 54'ü (%33,75) erkek olup toplam çalışma grubu sayısı 160'tır. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde öğrencilerin 39'unun (%24,38) 9. sınıf,

26'sının (%16,25) 10. sınıf, 75'inin (%46,88) 11. sınıf ve 20'sinin (%12,50) 12. sınıf düzeyinde öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Anadolu Lisesi öğrencilerinin “müzik dersine” ilişkin metaforik algılarını belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir metafor formu kullanılmıştır. Formda, öğrencilerin metafor üretmelerini sağlamak amacıyla “Müzik dersi gibidir.” ifadesine yer verilmiş; metaforun gerekçesini açıklamaları için ise “Çünkü” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca formda, öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine ilişkin bilgileri belirlemeye yönelik sorular da bulunmaktadır.

Formun hazırlanmasının ardından, görünüş ve kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla bir uzmanın görüşüne başvurulmuş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda forma son hâli verilmiştir. Veri toplama sürecinde gönüllülük esas alınmış, öğrencilerin kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı kendilerine açıkça bildirilmiştir. Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın konusu, amacı ve metafor kavramı hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan formun, öğrenciler tarafından bireysel olarak, dikkatli bir şekilde doldurulması istenmiştir. Uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Öğrenciler tarafından doldurulan formlar, doküman olarak araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

Veri Analizi

Bu çalışmada, Anadolu lisesinde öğrenim görmekte olan 194 öğrenciden metafor üretmeleri istenmiştir. Ancak öğrenciler tarafından üretilen metaforların 34'ü; eksik olması, anlam bakımından yetersiz bulunması ya da birden fazla metafor içermesi nedeniyle geçersiz kabul edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma, geçerli bulunan 160 öğrencinin metaforları üzerinden yürütülmüştür.

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Alanka'ya (2024) göre içerik analizi, araştırmacıların belirli bir konu ya da sorun hakkında sistematik biçimde veri elde etmelerine ve bu verilerden anlamlı sonuçlar çıkarmalarına olanak tanıyan nitel bir araştırma yöntemidir. Bu kapsamda, öğrencilerin ürettikleri metaforlar sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre analiz edilmiş, metaforlar en çoktan en aza doğru sıralanmıştır. Ardından öğrencilerin ürettiği metaforlar, ortak özellikleri dikkate alınarak 8 kategori altında gruplandırılmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin ürettikleri geçerli metaforlar tablolastırılmıştır. Buna göre müzik dersine yönelik toplam 63 geçerli metafor belirlenmiştir. 160 öğrencinin toplam 63 metafor ürettiği dikkate alındığında, bir öğrencinin ortalama metafor üretme sayısının yaklaşık 0,39 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ürettikleri metaforlara ilişkin bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2
Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Ürettikleri Metaforlar

No	Metafor	f	%	No	Metafor	f	%
1	Duygu	13	20,63	33	İçini dökmek	1	1,59
2	Eğlence	13	20,63	34	Melodi	1	1,59
3	Hayat	13	20,63	35	Spor	1	1,59
4	Huzur	12	19,05	36	Düşünme	1	1,59
5	Sanat	10	15,87	37	Nota	1	1,59
6	Mutluluk	8	12,70	38	Renkli yolculuk	1	1,59

7	Ruh	8	12,70	39	Anı	1	1,59
8	His	7	11,11	40	Rahatlama Seansı	1	1,59
9	Ruhun Gıdası	5	7,94	41	Duyu Organı	1	1,59
10	Aşk	4	6,35	42	Köprü	1	1,59
11	Dost	3	4,76	43	Rahatlık	1	1,59
12	Tutku	3	4,76	44	Kitap	1	1,59
13	Yaşam	3	4,76	45	Dopamin	1	1,59
14	Terapi	3	4,76	46	Heves	1	1,59
15	Öğretmen	2	3,17	47	Kafamdakileri Susturma	1	1,59
16	Boş Ders	2	3,17	48	Toplum	1	1,59
17	Sevgi	2	3,17	49	Duygusallık	1	1,59
18	Ses	2	3,17	50	Yürek	1	1,59
19	Evrensel	2	3,17	51	Duygu Değişimi	1	1,59
20	Yol	2	3,17	52	Kaçtığım Yer	1	1,59
21	Gurur	1	1,59	53	Sevgi Dili	1	1,59
22	Zevk	1	1,59	54	Dinlenme	1	1,59
23	Çöp	1	1,59	55	Doğa	1	1,59
24	Aktivite	1	1,59	56	Boşluk	1	1,59
25	Konuşma Dili	1	1,59	57	Kaçış	1	1,59
26	Puzzle	1	1,59	58	Ev	1	1,59
27	Şiir	1	1,59	59	Sözcük	1	1,59
28	İletişim Yolu	1	1,59	60	Hayal	1	1,59
29	Sessiz Çığlık	1	1,59	61	Rahatlatıcı	1	1,59
30	Kafa Dağıttığım Yer	1	1,59	62	Şarkı	1	1,59
31	Merak	1	1,59	63	Meslek	1	1,59
32	Geçmişi Hatırlama	1	1,59				
TOPLAM						160	100

Tablo 2’de Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin ürettikleri metaforlar, frekans ve yüzde değerleriyle birlikte sunulmuştur. Tabloya göre en sık kullanılan metaforlar duygu, eğlence ve hayat olup her biri 13 kez (%20,63) üretilmiştir. Bu metaforları huzur (f=12, %19,05) ve sanat (f=10, %15,87) metaforları izlemiştir. Mutluluk ve ruh metaforları 8’er kez (%12,70), his metaforu 7 kez (%11,11) ve ruhun gıdası metaforu 5 kez (%7,94) üretilmiştir.

Aşk metaforu 4 kez (%6,35) üretilmiş; Dost, tutku, yaşam ve terapi metaforları 3’er kez (%4,76) üretilmiştir. Öğretmen, boş ders, sevgi, ses, evrensel ve yol metaforları ise 2’şer kez (%3,17) üretilmiştir. Birer kez (%1,59) üretilen metaforlar gurur, zevk, çöp, aktivite, konuşma dili, puzzle, şiir, iletişim yolu, sessiz çığlık, kafa dağıttığım yer, merak, geçmişi hatırlama, içini dökmek, melodi, spor, düşünme, nota, renkli yolculuk, anı, rahatlama seansı, duyu organı, köprü, rahatlık, kitap, dopamin, heves, kafamdakileri susturma, toplum, duygusallık, yürek, duygu değişimi, kaçtığım yer, sevgi dili, dinlenme, doğa, boşluk, kaçış, ev, sözcük, hayal, rahatlatıcı, şarkı ve meslek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin ürettiği metaforların kavramsal kategorilere göre dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3
Müzik Dersine İlişkin Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

No	Kategori	Metafor	f	%
1	Müzik Dersinin Duygular Üzerinde Etkisi Vardır	Duygu, His, Mutluluk, Huzur, Ruh, Ruhun Gıdası, Aşk, Tutku, Sevgi, Gurur, Zevk, Duygusallık, Yürek, Duygu Değişimi, Rahatlık, Rahatlatıcı, Dinlenme, Kaçtığım Yer, Kaçış, Dost, Rahatlama Seansı, Terapi, Kafamdakileri Susturma	80	50,00
2	Müzik Dersinin Sanatsal Algı Üzerinde Etkisi Vardır	Sanat, Melodi, Nota, Şarkı, Şiir, Renkli Yolculuk, Hayal, Dopamin, Ses	19	11,88
3	Müzik Dersinin Eğlenme Üzerinde Etkisi Vardır	Eğlence, Aktivite, Spor, Kafa Dağıttığım Yer, Heves	17	10,63
4	Müzik Dersinin Yaşama İlişkin Algı Üzerinde Etkisi Vardır	Hayat, Yaşam, Geçmiş Hatırlama, Yol, Ev, Doğa, Boşluk, Anı	23	14,38
5	Müzik Dersinin İfade Üzerinde Etkisi Vardır	İletişim Yolu, Konuşma Dili, Sessiz Çığlık, Sözcük, Sevgi Dili, İçini Dökmek, Köprü	7	4,38
6	Müzik Dersinin Öğrenme Üzerinde Etkisi Vardır	Öğretmen, Evrensel, Toplum, Meslek, Kitap, Duyu Organı	8	5,00
7	Müzik Dersinin Düşünme Süreci Üzerinde Etkisi Vardır	Düşünme, Merak, Puzzle	3	1,88
8	Müzik Dersine Yönelik Olumsuz algı vardır.	Çöp, Boş Ders	3	1,88
TOPLAM			160	100

Tablo 3’te Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin ürettikleri metaforlar, frekans (f) ve yüzde değerleriyle birlikte sekiz kategori altında sunulmaktadır. Buna göre “Müzik dersinin duygular üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 23 farklı metafor (duygu, his, mutluluk, huzur, ruh, ruhun gıdası, aşk, tutku, sevgi, gurur, zevk, duygusallık, yürek, duygu değişimi, rahatlık, rahatlatıcı, dinlenme, kaçtığım yer, kaçış, dost, rahatlama seansı, terapi ve kafamdakileri susturma) yer almakta olup bu metaforlar 80 frekans (f) ile temsil edilmekte ve toplamın %50,00’ını oluşturmaktadır. “Müzik dersinin sanatsal algı üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 9 farklı metafor (sanat, melodi, nota, şarkı, şiir, renkli yolculuk, hayal, dopamin ve ses) bulunmakta ve bu kategori 19 frekans (f) ile %11,88 oranında yer almaktadır. “Müzik dersinin eğlenme üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 5 farklı metafor (eğlence, aktivite, spor, kafa dağıttığım yer ve heves) yer almakta olup bu metaforlar 17 frekans (f) ile %10,63’lük bir paya sahiptir. “Müzik dersinin yaşama ilişkin algı üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 8 farklı metafor (hayat, yaşam, geçmiş hatırlama, yol, ev, doğa, boşluk ve anı) bulunmakta ve bu kategori 23 frekans (f) ile %14,38 oranında temsil edilmektedir. “Müzik dersinin ifade üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 7 farklı metafor (iletişim yolu, konuşma

dili, sessiz çığlık, sözcük, sevgi dili, içini dökmek ve köprü) yer almakta olup bu metaforlar 7 frekans (f) ile %4,38'ini oluşturmaktadır. “Müzik dersinin öğrenme üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 6 farklı metafor (öğretmen, evrensel, toplum, meslek, kitap ve duyu organı) bulunmakta ve bu kategori 8 frekans (f) ile %5,00 oranında yer almaktadır. “Müzik dersinin düşünme süreci üzerinde etkisi vardır” kategorisinde 3 farklı metafor (düşünme, merak ve puzzle) yer almakta ve bu kategori 3 frekans (f) ile %1,88 oranında temsil edilmektedir. “Müzik dersine yönelik olumsuz algı vardır” kategorisinde ise 2 farklı metafor (çöp ve boş ders) bulunmakta ve bu kategori 3 frekans (f) ile %1,88’lik bir paya sahiptir. Yüzde değerleri yuvarlanarak verilmiş olup çalışmada toplam 63 farklı metafor üretilmiş ve toplam frekans 160 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin müzik dersine ilişkin ürettikleri metaforlar arasında üç ve üzeri frekansa sahip olan duygu, eğlence, hayat, huzur, sanat, mutluluk, ruh, his, ruhun gıdası, aşk, dost, tutku, yaşam ve terapi metaforlarının gerekçeleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4
Müzik Dersine İlişkin Metaforların Gerekçeleri

No	Metafor	f	Öğrenci gerekçesi
1	Duygu	13	Hissettiklerimi duygularımı dile getiririm, kendimi iyi hissediyorum, ruh halime göre müzik zevklerimde farklı
2	Eğlence	13	Hocamın güzel sesi ve tutkusuyla özgüleşiyor, kötü günlerde üzüldüğümde bana destek sağlar beni mutlu eder, değişik ve eğlenceli aktiviteler yaparız, hocası neşelidir, diğer ders aralarında nefes almak gibi
3	Hayat	13	Ruhu dinlendirir hem mutlu hem mutsuz olduğumda iyi gelir, benim kişiliğimi yansıtır, ritmik ve duygusal, sonradan anlam kazanır
4	Huzur	12	Kendimi kötü hissettiğimde iyi geliyor, anlatamadıklarımı duygu ve düşüncelerini müziğe döşer, içimdeki fırtına duruyor ve hayal dünyamla baş başa kalıyorum, içimde susturamadıklarımı susturur
5	Sanat	10	Beni hayattan uzaklaştıran bir an gibidir, duygu modumu mutluluğa çeviren derstir, müzik toplumu birleştirir sosyalleştirir bilgilendirici ve öğrenime dayalıdır
6	Mutluluk	8	Kendimi iyi hissetmeme yardımcı olur, şarkı söylerken kendimi mutlu hissederim, müzik güzel bir ritimdir
7	Ruh	8	Müzik dinlediğimde ruhum rahatlıyor ve huzur buluyorum, hocasıyla beraber ruhuma dokunuyor, her şarkıya göre ruh halimiz değişir, bedenden ayrılrsa bile var olmaya devam eder
8	His	7	Hissettiklerimizi şarkı ile dile getiririz, kendimi buluyorum, notalar benim için kelime ifade ediyor, kendimi buluyorum
9	Ruhun gıdası	5	Ruhuma huzur veren ve besleyen bir disiplindir, Ruha en iyi gelecek şey müziktir, duygularımla baş başa kalıyorum, ruhumu etkiliyor
10	Aşk	4	Sevgi özlem vb. duyguları anlatır insan hayatına derin anlam katar, hoşuma gidiyor
11	Dost	3	Anlattıklarımı hissettiklerimi melodileştirerek içimi rahatlatır, Her an yanımda, insanlardan uzaklaşsam bile yanımda
12	Tutku	3	Müzik dinlemeyi mırıldanmayı çok seviyorum, kendimi dile getirmememi sağlar
13	Yaşam	3	Gerçek hayatta yaşantımı büyük ölçüde etkiler, ruhun dinlenmesi müziğe bağlıdır, hayatımızın her alanında var
14	Terapi	3	Ruhumu dinlendiriyor, müziğin iyileştirme gücü vardır

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrenciler, müzik dersine ilişkin üç ve üzeri frekansa sahip 14 metafor üretmiştir. Öğrenciler, müzik dersine ilişkin gerekçelerini farklı kategorilerle ifade etmiş olmakla birlikte, bu ifadelerin içerik bakımından büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin ürettikleri metaforlar arasında, üç frekansın altında yer alan bazı metaforların gerekçeleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5
Müzik Dersine İlişkin Metaforların Gerekçeleri

No	Metafor	f	Öğrenci Gerekçesi
1	Öğretmen	2	Müziği ruhuma yansıtmakta çok iyidir
2	Evrensel	2	Farklı diller bile olsa her şeyi anlatır
3	Sevgi	2	Öğretmenimiz o kadar güzel anlatıyor ki onun sevgisine benzetiyorum
4	Boş ders	2	Dinlenmeyi severim, müzik yeteneğim yok
5	Doğa	1	Çıkan seslerin yansımalarını öğrenirim
6	Ev	1	Kendimi güvende hissettiğim yerdir
7	Puzzle	1	Notalar, ritim, melodi, tempo hepsi tek tek bir araya geldiğinde anlam kazanır
8	Nota	1	Notalar düşünmemizi sağlar
9	Renkli yolculuk	1	Bu derste yeni bir dünya keşfederiz
10	Yürek	1	Müzik içten gelir

Tablo 5'te iki ve bir frekansa sahip metaforlar ve bu metaforlara ilişkin öğrenci gerekçeleri sunulmaktadır. Buna göre öğretmen, evrensel ve sevgi metaforları ikiye öğrenci tarafından ifade edilmiştir (f=2). Yürek, doğa, ev, puzzle, nota, renkli yolculuk ve boş ders metaforlarının ise birer öğrenci tarafından üretildiği görülmektedir (f=1). Metaforların her biri, öğrenciler tarafından belirtilen gerekçeler doğrultusunda tablo içerisinde yer almaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin metaforik algılarını saptamayı amaçlayan bu çalışmada, başlangıçta 194 öğrenciyle çalışılmıştır. Ancak eksik metafor üretimi ve anlam bakımından yetersizlikler nedeniyle 34 öğrenciye ait veriler geçersiz sayılmış, araştırma 160 öğrencinin katılımıyla tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında toplam 63 farklı metafor üretilmiş ve bu metaforlar 8 kavramsal kategori altında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre 60 metafor olumlu, 3 metafor ise olumsuz algı kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bulgu, müzik dersinin öğrenciler tarafından büyük ölçüde olumlu algılandığını göstermektedir.

Müzik, bireyin duygularını ifade etmesine ve bu duygular üzerinde düşünmesine olanak tanıyan güçlü bir araç olarak değerlendirilmektedir. Karakelle, Çakır ve Özel (2023) müziğin insanın tüm benliğini kuşatan, doğumdan ölüme kadar yaşamın her aşamasında bireye eşlik eden ve hayal dünyasını harekete geçirerek içsel evrene açılan bir yol niteliği taşıdığını belirtmektedir. Bu yönüyle müziğin, bireyin yaşamında vazgeçilmez bir yere sahip olduğu; zamanla yalnızca estetik bir uğraş olmanın ötesine geçerek bireyin yaşamına çok yönlü katkılar sunan ve sorunlarla baş etmede kullanılan bir araç hâline dönüştüğü ifade edilmektedir.

“Müzik dersinin duygular üzerinde etkisi vardır” kategorisinde; duygu, his, mutluluk, huzur, ruh, ruhun gıdası, aşk, tutku, sevgi, gurur, zevk, duygusallık, yürek, duygu değişimi, rahatlık,

rahatlatıcı, dinlenme, kaçtığım yer, kaçış, dost, rahatlama seansı, terapi ve kafamdakileri susturma gibi metaforların yer alması, öğrencilerin müzik dersini yoğun biçimde duygusal ve yaşamsal bir deneyim alanı olarak algıladıklarını göstermektedir. Araştırmada üretilen metaforların yaklaşık yarısının bu kategoride toplanması, müzik dersinin öğrenciler açısından yalnızca bilişsel bir öğrenme alanı değil; duygusal rahatlama, kendini ifade etme ve psikolojik iyilik hâli sağlayan bir alan olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Baydağ (2019), müzik ile duygu arasındaki etkileşimin insan yaşamı üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ve müziğin bazı hastalıklarda iyileştirici bir işleve sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular, müziğin duygu durumunu düzenleyici ve rahatlatıcı etkisini destekler niteliktedir.

“Müzik dersinin sanatsal algı üzerinde etkisi vardır” kategorisinde; sanat, melodi, nota, şarkı, şiir, renkli yolculuk, hayal, dopamin ve ses metaforlarının yer aldığı belirlenmiştir. Bu bulgu, müzik dersinin öğrenciler tarafından estetik ve yaratıcı bir alan olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin müzik dersini “renkli bir yolculuk” ve “hayal” gibi metaforlarla ifade etmeleri, müzik eğitiminin bireyin hayal gücünü besleyen ve estetik duyarlılığını geliştiren bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ülger (2015), sanat eğitiminin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Bu durum, çalışmada ortaya çıkan metaforlarla örtüşmektedir. Karaçay (2010) ise müzik dinleme sürecinde beynin ödül sistemiyle ilişkili bölgelerinin etkinleştiğini ve dopamin salınımının arttığını ifade etmektedir. Bu bağlamda, öğrenciler tarafından üretilen “dopamin” metaforu, müzik dersinin haz ve motivasyon sağlayan bütüncül bir deneyim olarak algılandığını göstermektedir.

“Müzik dersinin eğlenme üzerinde etkisi vardır” kategorisinde; eğlence, aktivite, spor, kafa dağıttığım yer ve heves metaforları yer almaktadır. Bu bulgu, müzik dersinin öğrenciler için dinlenme, stres azaltma ve keyifli zaman geçirme olanağı sunduğunu göstermektedir. Çam ve Altınköprü (2013), müzik dinlemenin öğrencilerin depresyon ve kaygı düzeylerini düşürdüğünü ; ayrıca stresle başa çıkmada daha çözüm odaklı, sorunlarını tek başına çözebilen ve iyimser bir tutum geliştirmelerini sağladığını belirtmektedir. Bu durum, öğrencilerin müzik dersini eğlendirici ve rahatlatıcı bir ders olarak algılamalarıyla uyumludur.

“Müzik dersinin yaşama ilişkin algı üzerinde etkisi vardır” kategorisinde; hayat, yaşam, geçmiş hatırlama, yol, ev, doğa, boşluk ve anı metaforları yer almaktadır. Bu metaforlar, öğrencilerin müzik dersini kendi yaşam deneyimleriyle ilişkilendirdiklerini göstermektedir. Çerezcioğlu (2013), müziğin anıların yeniden üretilmesine katkı sağladığını belirtmektedir. Bu bağlamda müzik, bireyin geçmişle bağ kurmasını sağlayan güçlü bir araç olarak değerlendirilebilir.

“Müzik dersinin ifade üzerinde etkisi vardır” kategorisinde; iletişim yolu, konuşma dili, sessiz çığlık, sözcük, sevgi dili, içini dökmek ve köprü metaforları yer almaktadır. Kınık (2011), insanoğlunun var oluşundan bu yana çevresiyle iletişim kurduğunu ve bunu farklı iletişim araçlarıyla gerçekleştirdiğini; zamanla bu araçları ve iletişim biçimlerini geliştirdiğini belirtmektedir. Müziğin insanın var oluşuyla ortaya çıktığı düşünüldüğünde, bir iletişim aracı olarak kullanımının derin bir geçmişe sahip olduğu ifade edilebilir. Bu durum, öğrencilerin müzik dersini duygularını ve düşüncelerini ifade edebildikleri bir iletişim alanı olarak gördüklerini göstermektedir.

Araştırmada belirlenen “Müzik Dersinin Öğrenme Üzerinde Etkisi Vardır” kategorisinde; öğretmen, evrensel, toplum, meslek, kitap ve duyu organı metaforları yer almaktadır. Tandoğdu Kılıç (2023), yaşama ve öğrenme kavramlarının bir bütünün parçaları olarak hayatın her döneminde var olduğunu ve öğrenmenin çeşitli yol, yöntem ve kavramlarla gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda müzik de, öğrenme sürecine destek sağlayan etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu

durum, öğrencilerin müzik dersini yalnızca teknik bir bilgi edinme aracı olarak görmediklerini; müzik dersini ve öğretmenini birer rehber olarak değerlendirerek, farklı kavramlar aracılığıyla bilgiye ulaştıklarını göstermektedir. Böylece öğrenciler, müzik dersini öğrenmeyi pekiştiren ve farklı disiplinlerle bağlantı kuran bir öğrenme platformu olarak algılamaktadır.

“Müzik Dersinin Düşünme Süreci Üzerinde Etkisi Vardır” kategorisinde; düşünme, merak ve puzzle metaforları yer almaktadır. Ayata ve Aşkın (2008), müzisyenlerin müzik dışındaki problemleri çözmede de beyindeki müziği işleyen bilişsel mekanizmaları kullandıklarını belirtmektedir. Bu durum, müzik dersinin öğrencilerin yalnızca duygusal veya sanatsal gelişimlerini değil; aynı zamanda analitik düşünme, problem çözme ve merak etme süreçlerini destekleyen bilişsel bir etkinlik olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Araştırmada 3 öğrencinin müzik dersine yönelik olumsuz algıya sahip olduğu belirlenmiştir. “Çöp” ve “boş ders” metaforları, dersin merkezi sınavlarda yer almaması ve yetenek temelli algılanmasıyla ilişkilendirilebilir. Yazar, Aslan ve Şener’e (2015) göre, sanat derslerine yönelik toplumsal ilginin düşük olmasının temelinde, bu derslerin akademik başarı açısından zorunlu görülmemesi ve toplumsal düzlemde ikame edilebilir etkinlikler olarak algılanması yatmaktadır. Her ne kadar olumsuz algılar sayıca az olsa da bu durumun derinlemesine araştırılması ve bu algılara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Üç ve üzerinde kalan 14 farklı metafor belirlenmiştir. Bu metaforlar sırasıyla duygu, eğlence, hayat, huzur, sanat, mutluluk, ruh, his, ruhun gıdası, aşk, dost, tutku, yaşam ve terapi şeklindedir. Bu metaforlar incelendiğinde, öğrencilerin müzik dersine yalnızca bir ders olarak değil, içsel dünyalarında önemli bir yere sahip, duygusal ve psikolojik anlamlar yüklenen bir alan olarak algıladıkları görülmektedir. Gerekten ve Barışeri Ahmethan (2018) müziğin, insanın duygu ve düşüncelerini ahenkli sözler ve notalar aracılığıyla ifade etmeye olanak tanıyan bir sanat olmasının yanı sıra, bireyin duygu ve düşüncelerini geniş kitlelere aktarabilen ve benzer ruh hâline sahip bireyler arasında sosyal bağların oluşmasına katkı sağlayan bir araç niteliği taşıdığını vurgulamaktadır. Akkuş’a (2007) göre müzik, birey üzerinde olumlu etkiler oluşturan; rahatlatıcı ve sakinleştirici özellikleri sayesinde insan sağlığını destekleyen önemli bir unsurdur. Polat (2018) ise müzik eğitiminin, bireylerin duygusal yönden rahatlamalarına katkı sağladığını; güvensizlik, çekingenlik ve korku gibi olumsuz duygulardan arınmalarına, akranlarıyla uyum içinde olmalarına ve disiplin alışkanlığı kazanmalarına destek olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin müzik dersini rehabilite edici ve rahatlatıcı bir unsur olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

En sık tekrar edilen metaforlara bakıldığında “duygu”, “eğlence” ve “hayat” metaforlarının 13 farklı metafor türüyle, toplamda 39 öğrenci tarafından ifade edildiği görülmektedir. Bu bulgular, müzik dersinin Anadolu Liselerinde kelimelerin ötesine geçerek duygulara hitap eden, eğlence yoluyla hayata anlam katan bir ders olarak algılandığını göstermektedir. Şen (2016) müziğin ne olduğu ve toplum tarafından nasıl ele alındığına ilişkin tartışmalar çerçevesinde, toplumun belirli bir kesimi tarafından müziğin rahatlatma ve eğlenme işlevleri ön plana çıkarılarak bir eğlence aracı olarak kabul edildiğini ifade etmektedir. Öz (2001) ise tüm sanat disiplinleri arasında insan ruhu üzerinde en kapsamlı ve sarsıcı tesiri uyandıran alanın müzik olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin müzik dersini genel olarak olumlu algıladığını ve dersin yalnızca bilişsel bir öğrenme alanı olmanın ötesinde, duygusal ifade, sanatsal deneyim, eğlenme, düşünme süreçlerini destekleyen ve yaşamla bütünleşen çok boyutlu bir alan olduğunu göstermektedir. En sık tekrar edilen metaforlar “duygu”, “eğlence” ve “hayat” olup, müzik dersinin öğrencilerin iç dünyasında önemli bir yer tuttuğu ve psikolojik iyilik hâline katkı sağladığı görülmektedir. Az sayıda olumsuz

algı, dersin yetenek temelli olması ve merkezi sınavlarda yer almamasıyla ilişkilendirilebilir. Bu sonuçlar, müzik derslerinin öğrencilerin duygusal, estetik ve bilişsel gelişimini bütüncül biçimde desteklediğini ortaya koymakta olup, dersin okul içi ve toplum düzeyindeki öneminin vurgulanmasını ve eğitim programlarının bu doğrultuda yapılandırılmasını önermektedir. Müzik dersine yönelik metaforik algıların belirlenmesini konu alan araştırmaların sınırlı sayıda olması, bu alanda yeni ve kapsamlı çalışmalara duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır. İlkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin yanı sıra, görev yapan müzik öğretmenlerinin ve meslekle yakın iş birliği içinde olan diğer meslek gruplarının müzik dersine ilişkin metaforik algılarının belirlenmesi, müzik dersine ilişkin sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Acay Sözbir, S., & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının müzik kavramına ilişkin metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 269–282. <https://doi.org/10.9761/JASSS3248>
- Akça, O. M., Şen, Ç., & Kurtaslan, Z. (2019). Bilim ve sanat merkezleri müzik alanı öğrencilerinin müzik kavramına yönelik algılarının belirlenmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 123–145. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amader/issue/50092/580816>
- Akkuş, Ü. (2007). Müziğin insan sağlığı üzerindeki yeri ve önemi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 98–103.
- Akyüzlür, F. (2021). Ortaokul öğrencilerinin müzik öğretmenine ilişkin metaforik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 60–86. <https://doi.org/10.9779/pauefd.846801>
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64–84.
- Ayata, E. & Aşkın, C. (2008). Müziğin beynin bilişsel fonksiyonlarına olan etkisi. *İTÜ Dergisi/B Sosyol Bilimler*, 5(2), 13–22.
- Balcı, S. (2020). Öğretmen kavramına ilişkin aday psikolojik danışmanların algıları: Bir metafor analizi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1–8.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368–388. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/898942>
- Baydağ, C. (2019). Duygudurum bağlamında müzik ve insan sesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 363–374.
- Çam, O. & Altınköprü, H. (2013). Üniversite öğrencilerinde müziğin ruhsal duruma ve stresle başa çıkma tarzları üzerine etkisi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 6(11), 262–272.
- Çerezcioglu, A. (2013). Popüler müzik ve gündelik yaşam deneyimi. *Folklor/Edebiyat*, 19(75), 159–172.
- Çetinkaya, Y. (2019). Müzik bölümü öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 539–547.
- Düzgören, H. & Gerekten, S. E. (2017). Anadolu lisesi öğrencilerinin “müzik dersi” kavramına ilişkin algıları. *Online Journal of Music Sciences*, 2(3), 86–117.

- Ekici, G. & Akdeniz, H. (2018). Lise öğrencilerinin “ödev” kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 135–162.
- Ertem, Z. S. & Arı, A. (2020). Lise öğrencilerinin öğrenci kavramına yükledikleri metaforik algının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 1–22.
- Gereken, S. E. ve Barışeri Ahmethan, N. (2018). Güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencilerinin “Türk halk müziği” kavramına ilişkin algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 387–406. <https://doi.org/10.17556/erziefd.334139>
- Güneş, A. & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede metafor analizi araştırmaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 115–129. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/402030>
- Kahyaoğlu, M. & Kırıktaş, H. (2016). Ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin “doğa” kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 33, 58–76.
- Karaçay, B. (2010). Müzik ve beyin. *Bilim ve Teknik*, 43(512), 32–39.
- Karakelle, S., Çakır, M. A. & Özel, Ö. (2023). Lise öğrencilerinin müzik tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(147), 43–57. <https://doi.org/10.29228/ASOS.73161>
- Kazak, E. & Koca, Z. (2024). Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin matematik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 954–979. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1408226>
- Kınık, M. (2011). Bir iletişim aracı olarak Türk halk müziği ve türküler. *Akademia*, 2(1). <https://doi.org/10.1234/AKADEMIA.V2I1.70>
- Öz, N. B. (2001). İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1–14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153174>
- Özet, B., Aybaş, G. & Duran, N. (2024). Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 370–389.
- Polat, B. B. (2018). Okul öncesi müzik eğitiminin önemi ve eğitim yöntemleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 52–64.
- Şen, Ü. L. K. Ü. S. E. V. İ. M. (2016). İnsan ve toplum ekseninde müzik estetiği kavramı. *Journal of International Social Research*. <https://doi.org/10.17719/JISR.20164520684>
- Tandoğdu Kılıç, S. (2023). Etkili bir öğrenme aracı olarak müziğin kullanımı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 1502–1516.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>
- Ülger, K. (2015). Sanat eğitiminin düşünme becerileri üzerine etkisi. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(206), 135–147.
- Ünsal, S., Korkmaz, F. & Çetin, A. (2016). Lise öğrencilerinin “felsefe” kavramına yönelik metafor algılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1047–1064.
- Üstün, A. & Umuzdaş, S. (2023). Metafor yöntemiyle çalışılmış müzik makalelerindeki genel eğilim. *Online Journal of Music Sciences*, 8(1), 103–115. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1248819>
- Yapıcı, İ. (2015). Lise öğrencilerinin biyoloji kavramına ilişkin metaforik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 139–147. <https://doi.org/10.17755/esosder.65823>

- Yazar, T., Aslan, T. & Şener, S. (2015). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve ortaöğretim kurumlarında sanat eğitime olan ilgisizlik sebepleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593–605. <https://doi.org/10.7822/omuefd.33.2.18>
- Yazıcı, T. & Baran, S. (2023). Lise 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi ve metaforik analizi. *Ekev Akademi Dergisi*, Özel Sayı, 393–414.
- Yıldırım Bilgen, D. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının dilbilimi dersine yönelik algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(4), 1697–1716.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Language is the primary medium through which individuals express their thoughts, emotions, experiences, and perceptions of the world. However, when direct verbal expression becomes insufficient to convey complex or abstract meanings, metaphors emerge as powerful cognitive and linguistic tools. Metaphors allow individuals to explain unfamiliar or abstract concepts by relating them to familiar and concrete experiences. In educational research, metaphor analysis has been widely employed to explore learners' perceptions, beliefs, attitudes, and emotional orientations toward courses, learning environments, and educational practices. Through metaphors, students' implicit meanings, values, and subjective experiences can be revealed in a deeper and more nuanced manner. Within the field of music education, metaphorical perceptions gain particular importance, as music is inherently connected to emotions, creativity, self-expression, imagination, and aesthetic experience. Music courses are not limited to teaching musical knowledge, notation, or performance skills; rather, they play a significant role in supporting students' emotional regulation, psychological well-being, social interaction, creativity, and personal development. Especially during adolescence, when emotional intensity and identity formation are prominent, music education can serve as a meaningful space for expression, relaxation, and communication. In Türkiye, Anatolian high schools are generally characterized by an academically intensive curriculum that prioritizes central examinations and cognitive achievement. In such environments, art-related courses, including music, may be perceived as secondary or less important. Understanding how students perceive music lessons within this academic context is therefore crucial for improving instructional practices, increasing student engagement, and strengthening the position of music education within the school curriculum. Despite the growing number of metaphor-based studies in education, research specifically focusing on Anatolian high school students' metaphorical perceptions of music courses remains limited. This gap highlights the need for comprehensive and context-sensitive investigations. Accordingly, the present study aims to identify Anatolian high school students' metaphorical perceptions of the music course and to classify these metaphors into conceptual categories. In line with this aim, the study seeks to answer the following research questions: (1) What metaphors do Anatolian high school students generate regarding the music course? and (2) Under which conceptual categories can these metaphors be grouped based on their shared meanings?

Method

This study was designed as a qualitative research employing a phenomenological approach, which focuses on individuals' lived experiences and the meanings they attribute to a specific phenomenon. Phenomenology was considered appropriate, as the study aimed to explore students' subjective perceptions of the music course through metaphors. The research was conducted during the 2025–2026 academic year at an Anatolian High School located in Hakkâri, Türkiye. The initial study group consisted of 194 students enrolled in grades 9 through 12. However, due to incomplete, unclear, or conceptually inconsistent metaphor expressions, data obtained from 34 students were excluded from the analysis. As a result, the final study group comprised 160 students, including 106 female and 54 male students. Data were collected using a semi-structured metaphor elicitation form developed by the researcher. The form required students to complete the statement “The music course is like ...” and to provide a justification by completing the sentence “Because ...”. This structure enabled students to express both their metaphorical image and the underlying reasoning behind it. The form also included demographic questions regarding gender and grade level. To ensure content validity and clarity, expert opinions were obtained prior to data collection, and necessary revisions were made accordingly.

Participation was voluntary, and students were informed about the purpose of the study and the confidentiality of their responses. The data collection process took approximately 15 minutes. The collected data were analyzed using content analysis. Initially, all metaphor statements were examined to determine their validity. Subsequently, valid metaphors were coded, grouped according to shared characteristics, and categorized into conceptual themes. Frequencies and percentages were calculated to identify the distribution of metaphors and categories. The analysis process resulted in the identification of distinct metaphor categories that reflect students' perceptions of the music course.

Findings

The findings revealed that the participating students produced a total of 63 valid metaphors related to the music course. These metaphors were grouped into eight conceptual categories. Among the identified metaphors, 60 reflected positive perceptions, while only three represented negative perceptions. This distribution indicates that students' perceptions of the music course were overwhelmingly positive. The most frequently generated metaphors included emotion, entertainment, and life, each expressed by 13 students. These metaphors were followed by peace, art, happiness, soul, and feeling. When examined categorically, the largest proportion of metaphors (50%) fell under the category "The music course has an effect on emotions," emphasizing the strong emotional association students have with the music lesson. Other prominent categories reflected the effects of the music course on artistic perception, enjoyment and entertainment, life experiences, self-expression, learning processes, and thinking skills. A limited number of students produced negative metaphors such as waste and free lesson. These metaphors were associated with perceptions of the music course as non-essential, often due to its exclusion from central examinations or its perceived dependence on innate talent. Nevertheless, the very low frequency of negative metaphors suggests that unfavorable perceptions were marginal compared to the predominantly positive evaluations.

Discussion and Conclusion

The findings of this study demonstrate that Anatolian high school students perceive the music course as a multidimensional learning experience that extends beyond cognitive outcomes. The dominance of emotion-related metaphors indicates that students view music lessons as spaces for emotional expression, relaxation, and psychological relief. These findings are consistent with previous research emphasizing the affective and therapeutic functions of music education. Metaphors related to art and creativity suggest that students recognize music as an aesthetic and imaginative domain that nurtures creativity and artistic sensitivity. Additionally, metaphors associated with entertainment and life reveal that music lessons are perceived as enjoyable, meaningful, and closely connected to students' everyday experiences. The presence of metaphors emphasizing learning, thinking, and communication further indicates that students acknowledge the cognitive and expressive dimensions of music education. Although negative perceptions were limited, their presence highlights the need to reconsider how music courses are positioned within academically driven school systems. Increasing awareness of the educational, emotional, and social value of music courses among students, teachers, and administrators may help reduce such perceptions. In conclusion, this study reveals that Anatolian high school students largely perceive the music course as an emotionally enriching, enjoyable, and life-related experience that supports their holistic development. Given the limited number of studies focusing on metaphorical perceptions of music education, future research should include different educational levels and stakeholder groups, such as music teachers and preservice educators, to further enrich the literature and contribute to the improvement of music education practices.

Keywords : Music Course, Metaphor, Figurative Expression.